

Lähtettäjä: Matti Kähkönen

Lähetetty: torstai 26. syyskuuta 2024 10.20

Aihe: Melkoniemen vesiosuuskunnan lausunto Vesihuoltolakitöimikunnalle

Kommentit kohtaan 4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset'

Vesihuoltolaitoksen määritelmän kytkennän irrottaminen toiminta-alueesta ehdotetulla tavalla ei saa osuuskuntamme hallituksen puolta. Vesihuoltolaitoksen määritelmä tulee olla selkeästi määriteltävissä ja toiminta-alue vesiosuuskuntia koskien kunnan kanssa yhteistyössä ja -ymmärryksessä määritelty.

Oma kuntamme lähetti osuuskunnallemme esityksen toiminta-alueesta karttoineen jo yli 20 vuotta sitten. Osuuskunnan hallitus hyväksyi, allekirjoitti ja palautti vastauksensa esitykseen. Luulimme olevamme vesihuoltolaitos, mutta asiaa selvitellessämme asiaa oikeudenkäynneissä on käynyt ilmi, ettei kunnanhallitus milloinkaan enää käsitellyt koko asiaa ja vahvistanut toiminta-alueitamme. Vaikkakin se esitellään kunnan alueen verkostokartassa ja mainitaan suunnitelmissa.

Osuuskuntamme osalta vesihuoltolaitoksen kriteereiden täytyminen onkin ollut pieniä vesilaitoksia koskevien

vaatimusten takia tulkinnanvarainen, sillä vaikka osuuskunnallamme on 75 kiinteistöjen vesiliittymää, suuri osa

niistä on kesäasuntoja ja toisaalta maatilojen ja matkailuyritysten käyttämä vesimäärä on jopa puolet osuuskunnan 7000-10 000m³:n vuosittaisesta kokonaiskäytöstä. Tästä syystä valvontatutkimusten määrää sovittiin pienennettäväksi vuosi sitten. Kirjoittakaa lakiin selkeät tulkintasäädökset vesihuoltolaitokseksi määrittämiselle.

Tukkuvesihuoltolaitos? Ymmärrämme tällä tarkoitettavan laitoksia, joilla ei ole omaa jakeluverkostoa, vaan nämä myyvät ja toimittavat vesihuoltopalveluja vesihuoltolaitoksille.

Tukkuvesilaitoksia eivät ole kuntien vesihuoltolaitokset, jotka myyvät vettä ja jäteveden puhdistuspalvelua vesiosuuskunnille. Kuitenkin jotkut vesiosuuskunnat ovat ajaneet tulkintaa, että kuntien myydessä palveluja niille kyse olisi tukkumyynnistä, joka oikeuttaisi kunnan vesilaitoksen yleisestä taksasta veden myynnin "paljousalennukseen". Vedenmyynnin tulee kuitenkin lähteä kaikkia vesihuoltolaitosten asiakasryhmiä koskien

samasta aiheuttamis- ja kustannusten kattamisperiaatteesta, jossa raakavedellä (pohja- tai pintavedellä) ei ole

mitään lähtöhintaa, vaan palvelun hinta kullekin asiakasryhmälle muodostuu palvelun tuottamisen ja toimittamisen todennetuista kustannuksista.

Kiinteistöjen velvollisuutta liittyä vesihuoltolaitoksen verkostoon taajamien ulkopuolella ei tule muuttaa. Jos

kiinteistön vesilähde on hyvä ja jäteveden käsittely on hyväksyttävällä tavalla toteutettu, ei siirtymissäännöksetkään turvaa kohtuuhintaisten vesihuoltopalvelujen saamista olosuhteista riippuen. Ehdotuksessa kerrotaan liittämismahdollisuudesta vapauttamisen olevan jatkossakin mahdollista vapautusedellytysten täytyessä. Hyvien vesikaivojen säilyminen on mahdollisissa poikkeusoloissa tärkeää hajasijoittamista ja varautumista taajamien ulkopuolella, jos vesilaitoksen palvelut jostain syystä pysähtyvät. Näiden hyvien hajautettujen vedenottoaikkojen säilymistä tulisi paremminkin tukea. Kohtuullisuutta on verrattava olemassa olevien järjestelmien kustannuksia vertaamalla vesihuoltolaitoksen palvelujen kustannuksiin. Liittymisten on perustuttava näissä tapauksissa vapaaehtoisuuteen.

Vesihuollon maksujen kustannusvastaavuuden ja läpinäkyvyyden vaatimuksista on olemassa nykyisissäkin VHL:ssä riittävät säännökset ja niiden lisäksi tulkintaohjeiksi muutamia päteviä asiantuntijoiden julkaisuja, joita

käytetään oikeuskirjallisuutena, esim. "Laitosmuotoisten vesihuoltopalvelujen kustannusten kattaminen ja toimintoja koskeva päätöksenteko", Jaakko Gustafsson, Ympäristöpolitiikan ja oikeuden vuosikirja VII 2014, joka on jäänyt lukematta tai ymmärtämättä suurelta osalta vesihuollon valvontaan liittyviltä viranomaisilta ja vesiosuuskunnilta.

Puhuminen omistajatuloutuksesta tulisi rajata tiukasti laissa olevaan rajoitukseen kohtuullisesta korkotuotosta

laitokseen sitoutuneelle vesihuoltolaitoksen omistajan sijoittamalle pääomalle. Tässä olisi kiinnitettävä erityinen huomio myös kunnan (vero)varoin rahoittamien ja rakentamien vesi- ja jätevesilaitosten pääoman takaisinmaksusta (tulouttamisesta) hyväksyttävissä olevan rakentamisavustuksen ylittävältä osalta.

Esim. omalla kunnallamme ei ole vuosittaisessa Käyttömaksulaskelmassaan kohtaa rahoituskustannuksesta lainkaan, jossa näkyisi kustannus rahoituksen takaisinmaksamisesta, eli velan lyhentämisestä aiheutuva vuosikustannus, mikä tietenkin vaikuttaisi myös vesihuoltopalveluista perittäviin maksuihin. VHL edellyttää kaikkien palveluista aiheutuvien kustannusten kattamista palvelujen käyttäjiltä perittävillä maksuilla. Ei ole oikein, että osaa kuntalaisista palvelevia vesihuoltopalveluja tuotetaan kunnan vero- ja jopa lainavaroin, muiden kuntalaisten kustantaessa omien kiinteistöjensä vastaavat toiminnot omin varoin. On mielestämme selvää, että kunnan tulee tulouttaa rahoituksensa vuosikustannukset vesihuoltolaitokseltaan ja käyttää näitä

varoja muiden kunnallisten palvelujen tasapuoliseen tuottamiseen.

Vesihuoltolain valvontaan kuuluu osoittaa selkeästi viranomaisen, joka valvoo lain noudattamista vesihuoltopalvelumaksujen perimisestä lain säännösten mukaisella tavalla.

Tietenkin maksujen ja sopimusten kohtuullisuuden tulkinnasta vastaa oikeuslaitos, mutta todistetusti niiltä puuttuu kompetenssia edes ymmärtää mitä lakia vesiosuuskuntien ollessa palvelujen ostajana tulisi sopimusriitaasioita ratkaistaessa soveltaa, sekä miten maksujen kohtuullisuus määritellään.

Joku sovittelumenetelmä ja viranomaisen olisi tarpeen asettaa maksujen kohdentumista, maksujen ja sopimusehtojen kohtuullisuutta valvomaan tai edes niistä asiantuntevia lausuntoja oikeudenkäynteihin antamaan yhtähyvin vesihuoltolaitoksen liittyjäasiakkaiden osalta, mutta erityisesti vesiosuuskuntien ostamien vesihuoltopalvelujen osalta, joissa kunnilla ei ole toistaiseksi ollut yleistettävästi osaamista kuntalaisten yhdenvertaisesta kohtelusta myytyjen vesihuoltopalvelujen kustannusten kattajina.

Aluevalvontavirastot voisivat kouluttautua ja hankkia osaamisen vesihuoltopalvelujen kustannusten kattamisen periaatteiden soveltamiseksi. VHL:n aiheuttamisperiaatteen asiantuntijoiden mukaan perusmaksut on asetettava riittävän korkealle, 70-80 prosentin osuuteen, vesihuoltolaitosten kustannuksia katettaessa.

Nykyisin maksukäytäntö on päinvastainen: Käyttömaksuin katetaan yleisesti 70-100%. Perusmaksuilla 0-30%.

Vesihuoltolaista ei ole olemassa oikeuskäytäntöä monessakaan maksuja koskevassa asiassa. Kerroimme niistä

jo lähettämässämme "Avoimessa kirjeessämme".

Vuosittaisia vesihuoltomaksuja ei ole kunnissa jaoteltu lain säännösten mukaisesti perusmaksuun ja käyttömaksuun, joiden suhteen esittää Jaakko Gustafsson em. vuosikirjassaan olevan n.80/20%.

Asiantuntijat: Vesihuolto on raskaasti pääomavaltaista toimintaa, jonka vuoksi perusmaksu on asetettava riittävän korkealle. Kun perusmaksua ei ole asetettu riittävän korkealle, tai sitä ei ole aloitettu periä lainkaan, on siitä aiheutunut vesilaitoksen eri asiakasryhmille, etenkin paljon vettä käyttäville, VHL:n aiheuttamisperiaatteen vastainen maksuosuus laitoksen kustannuksista, joka tulee tulkita virheelliseksi laskutukseksi.

Kunnissa perusmaksun keräämistä on vasta varovaisesti aloitettu, vaikka lain tulkinta on v.2001 Kuntaliiton lakimiehen (Auili Valli-Lintu) ja Kuluttaja-asiamiehen mukaan, että asiakkaalla on oikeus saada hyvitys virheellisestä laskutuksesta 10 vuoden ajalta.

Perusmaksun perittömyydestä aiheutuneesta virheestä on aiheutunut, että paljon vettä käyttävät palvelujen

käyttäjät ovat maksaneet ja maksavat edelleen aiheuttamisperiaatteen vastaisesti liiallista osuutta laitosten kustannuksista ja vastaavasti keskimääräisesti tai sitä vähemmän vettä käyttävät ovat välttyneet maksamasta

kustannuksiaan vastaavaa osuutta laitoksen menoista, mikä tulee mitä pikimmin lain säännösten soveltamista

tarkemmin ohjeistamalla korjata ja asettaa viranomaisen tätä valvomaan.

Esimerkkinä voin kertoa oman vesiosuuskuntamme maksuista: Iso karjatila käyttää vuosittain jopa puolet osuuskunnan kunnalta ostamasta vedestä. Jos osuuskunta olisi laskuttanut veden määrään perustuvalla tavalla,

kuten kunta on viimeisiin vuosiin asti asiakkaitaan laskuttanut, tuo yksittäinen karjatila olisi maksuillaan kattanut vuosittain puolet osuuskunnan verkoston poistosta ja kaikista muistakin vuosikustannuksista.

Sanomattakin on selvää, ettei se olisi ollut maitotilan omistajia kohtaan kohtuullista, eikä millään tavalla VHL:n

aiheuttamisperiaatteen mukaistakaan.

Osuuskuntamme on vuodesta 2001, eli toimintansa alusta alkaen perinyt verkostonsa poiston aiheuttaman kustannuksen perusmaksulla, kuten kunnankin olisi tullut tehdä vesihuoltolaitoksensa omien

pääomakustannusten suhteen. Osuuskuntamme on maksanut n.8%:n osuudellaan kunnan vesilaitoksen kaikista myymästä vesimäärästä alennuksen jälkeen n.6% kunnan laitoksen kaikista kustannuksista, vaikka osuuskunnan liittymien määrä on 75/1000 kunnan liittymää, eli 0,75%. Edellä kerrottu yksittäinen karjatila on

maksanut ja maksaa yksin n.3% kunnan vesihuoltolaitoksen kaikista kustannuksista.

Kuntamme halintoelimet ovat lausuneet asian korjaamisesta mm., että se voidaan korjata mahdollisesti seuraavan kerran Vesihuoltolakia uudistettaessa.

Vesihuoltolailailla ei kunnan ja vesiosuuskunnan sopimussuhteeseen ole mahdollista puuttua, koska sopimussuhteeseen ei sovelleta Vesihuoltolain säännöksiä. (Antti Belinskij: VHL-opas 2015)

Kuntalaisia on kuitenkin kohdeltava yhdenvertaisesti, mikä löytyy Jaakko Gustafssonin laatimasta oikeuden vuosikirjasta: "Vesihuollon kustannusten kattaminen edellyttää VHL:n perusteella, että vesihuoltolaitoksen asiakkaiden katettavaksi saatetaan oikeudenmukaisessa suhteessa NE KUSTANNUKSET, JOTKA HEIDÄN KÄYTTÄMISTÄÄN PALVELUISTA AIHEUTUVAT. KYSEINEN PERIAATE SITOO VESIHUOLTOLAITOSTA KAIKKIIN ASIAKKAISIIN NÄHDEN"!!

Myöskin perittyjen maksujen kohtuullisuus tulee arvioitavaksi tilanteissa, jossa verrataan palvelun tosiasiallisia kustannuksia tosiasialliseen pyyntihintaan. (KKV:n menetelmä kohtuuttoman hinnan

määrittämiseksi.)

Kohtuuttomuus ja ETENKIN OIKEUDENMUKAISUUS ovat katsojan silmissä: Kuntamme hallinnon silmin 10 000€ vuodessa, eli yli 1 euro/m³ ero tosiasiallisen kustannuksen ja tosiallisen pyyntihinnan välissä ei ole kohtuutonta, myytäessä vettä vesiosuuskunnille.

Vastaavasti kun tuo 10 000€ osuuskunnalle kuulumatonta kustannusta perittäisiin kunnan liittyjäasiakkailta, joiden maksettavaksi kustannus tietenkin kuuluu, se tekisi yhtä vedenkäyttäjää kohti 1 sentin, eli 0,01€/vrk. Osuuskuntamme vaatimus, että kunnan liittyjäasiakkaiden tarvetta varten rakennetun vesijohtoverkoston kustannukset tulee kattaa näiltä perityillä maksuilla ja joka aiheuttaisi kerrotun kustannusnousun, on kunnan viranhaltijoiden mukaan kohtuuton hyväksyttäväksi!

Koska KKV ei suostu asiaa valtakunnallisesti tutkimaan ja toteamaan ja oikeuden tuomareilla ei ole perehtyneisyyttä vesihuoltomaksujen muodostamisen periaatteista, eikä alan todellisilta asiantuntijoilta kysyttyä neuvoja, tilanne on oikeudellisesti yhtä kestävä kuin vesiosuuskuntien, kuin vesihuoltolaitosten liittyjäasiakkaidenkin keskinäisten maksujen osalta.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Kannatamme vesihuollon taloudenpidon ja palveluista perittävien maksujen läpinäkyvyyteen ja kustannusvastaavuuteen velvoittamista.

Kotitaloudet eivät ole tātānykyā yhdenvertaisessa asemassa keskenään edes taajamissa saati niiden ulkopuolella, joissa vesiosuuskunnat jakelevat kunnan vesilaitokselta ostettua vettä osakkailleen ja muille asiakkailleen.

Vasta äsken on omassa kunnassammekin huomattu, ettei taajaman pienimmiltä vedenkäyttäjiltä kerry ilman perusmaksua edes sen vertaa laskutettavaa vuodessa, että laskua lähetettäisiin joka vuosi.

Perusmaksussa on kyse siitä, että maksettuaan liittymismaksun syntyy liittymän hinnasta ja muista pääomakustannuksista aiheutuva vuosikustannus, jota katetaan perusmaksulla laitoksen rakennusten ja verkostojen jälleenrakentamiseksi tai peruskorjaamiseksi niiden käyttöiän lähestyessä loppuaan.

Kun perusmaksua aloitetaan keräämään lain tarkoittamalla tavalla, se aiheuttaa tietenkin uuden kohtuulliseksi katsottavan maksun näille pienille vedenkäyttäjille. Maksun käyttöönottoa ei voida perustella vähitellen lisäämällä käyttöönotettavaksi, vaan sen käyttöönotto "riittävän suuruisena" on tapahduttava välittömästi. Kustannuksia kannattaa verrata siihen, mitä oman kaivon ja jäteveden käsittely keskimäärin tulisi

maksamaan.

Kun perusmaksuilla vesilaitoksen kustannukset jakautuvat tasaisemmin isolle joukolle liittyjäasiakkaita, voidaan

vähän isompaa vuosimaksua pitää kohtuullisena, kun vastaavasti käyttömaksu putoaa huomattavasti.

On syytä ihmetellä miten monella vesihuoltolaitoksella veden hinta on luokassa n.2€/m³. Se kertoo yksinkertaisesti perusmaksun olevan olemattoman pieni, kun pääomakulujen ja veden käyttömäärän kustannusten suhde on edellä kerrotusti 80/20.

Kun kunnan vesilaitoksella on kertynyt korjausvelkaa, tarvittavia varoja on ollut väärin yrittää kerätä käyttömaksuja korottamalla, mikä tietenkin vielä vähentää palvelujen käyttöä. Ainoa oikea ja VHL:n mukainen

tapa kerätä varoja verkostojen korjauksiin on korottaa perusmaksua, koska juuri sitä kuuluu kerätä odotettavissaoleviin pääomakustannusten kattamiseen.

Myös vesiosuuskunnat hyötyvät asiakkaina riittävän perusmaksun käyttöönotosta kunnan vesilaitoksella.

Osuuskunnalle neuvotellaan perusmaksu, joka vastaa niiden kunnan laitoksen osien

pääomakustannusosuutta, joita tarvitaan osuuskunnalle myytävän veden tuottamiseen ja toimittamiseen.

Kunnat ovat myyneet vesihuoltopalveluja myös vahvistetun toiminta-alueensa ulkopuolella asuville kiinteistönomistajille ilman ongelmia. Sopimus näiden kiinteistönomistajien kanssa on ilman VHL:n liittymispakkoa vapaan sopimusoikeuden varassa, jolloin kiinteistönomistaja voi päättää sopimuksen hyväksymisestä kohtuullisena, tai kieltäytyä siitä, jos katsoo sopimusehdot kohtuuttomiksi. Kuluttajan asemassa olevan asiakkaan sopimuksen kohtuullisuutta valvoo jokatapauksessa Kuluttaja-asiamies.

Kuten tunnettua on, kunnat myyvät vesihuoltopalveluja vesilaitoksensa toiminta-alueen ulkopuolelle myös vesiosuuskunnille. Yllättävästi vähemmän tunnettua on, ettei VHL:a sovelleta näiden sopimusten tekemiseen

ja sopimusehtoihin. Viittaamme aiemmin lähetettyihin asiantuntijalausuntoihin "Avoimen kirjeen" lähetyksen

yhteydessä.

Kunnat ovat saaneet kuitenkin useimmat vesiosuuskunnat erehdyttyä uskomaan kunnalla olevan VHLakiin perustuva toimivalta päättää yhtä yksipuolisesti ja neuvottelematta vesiosuuskuntien sopimusten ehdoista ja

perittävästä maksuista, kuten niillä vahvistettujen toiminta-alueidensa liittyjäasiakkaisiin nähden on.

Tästä asiasta kerroimmekin jo lähettämässämme "Avoimessa kirjeessä", jota lain uudistajien tulee käsitellä, koska lain väärin tulkitseminen toimivallan osalta selittää valtaosaltaan kuntien vesihuoltolaitoksilta

palveluja ostavien vesiosuuskuntien kohtaamat suuret taloudelliset vaikeudet.

Vaikeudet aiheutuvat myös kuntien osaamattomuudesta toimia VHL:n kustannusten aiheuttamisperiaatetta noudattaen, joka edellyttää palveluista perittävien palvelumaksujen tosiasiallisten kustannusten selvittämistä

ja jakamista perusmaksuihin ja käyttömaksuihin kaikkien asiakkaidensa/asiakasryhmiensä osalta.

Tässä vaiheessa kuulemme tietenkin kuntien edunvalvojilta, että sopimusvapauteen perustuen ei ole mitään pakkoa tai velvollisuuttakaan noudattaa asiaan laadittuja sopimusmalleja tai oikeusohjeitakaan.

Tilanne on suurimmalla osalla vesiosuuskuntia se, ettei niiden kanssa ole niiden parustamisen yhteydessä neuvoteltu lainkaan käytettävistä maksuperusteista ja muista sopimusehdoista. ASIAKKAINAHAN VESIOSUUSKUNTIEN KANSSA OLISI TULLUT TEHDÄ (KIRJALLINEN?) SOPIMUS PALVELUJEN TOIMITTAMISESTA JA KÄYTTÄMISESTÄ, MUTTA MINKÄÄNLAISIA SOPIMUKSIA KUNNAT EIVÄT OLE TEHNEET YMMÄRTÄESSÄÄN ITSELLÄÄN OLEVAN VHL:N SUOMA TOIMIVALTA PÄÄTTÄÄ YKSIPUOLISESTI PERITTÄVISTÄ MAKSUISTA JA ETTÄ SOPIMUKSENA KÄYTETÄÄN KUNNAN VESIHUOLTOLAITOKSEN YLEISIÄ TOIMITUSEHTOJA. Kyse on ollut tahattomasta vesiosuuskuntien erehdyttämisestä, sillä kuntien viranomaisten olisi tullut olla tietoisia VHL:n soveltamattomuudesta laitosten välisiin sopimuksiin, minkä Melkonien vesiosuuskunnan hallitus on saanut pyytämiensä asiantuntijoiden lausunnoin varmistettua.

Kertaan vielä aiemman materiaalin sisältämän tiedon käytännöstä, että kunnat ovat osuuskunnille vesihuoltopalvelujen hinnoista vain ilmoittaneet, että kunnalla on VHL:n antama toimivalta määrätä/päätätä vesiosuuskunnalta perittävistä maksuista.

ESITÄMME LUONNOKSEN SIVULLA 42 PYKÄLÄN 4 KOHDASSA ASIAKKAAN MÄÄRITTELEMISESTÄ:

VESIOSUUSKUNNAT JA TUKKUVESILAITOKSET EIVÄT OLE VESIHUOLTOLAITOKSEN ASIAKKAITA MÄÄRITELMÄN TARKOITTAMALLA TAVALLA, VAIKKA NIILLÄ VOIKIN OLLA SOPIMUS LAITOKSEN PALVELUJEN TOIMITTAMISESTA JA KÄYTTÄMISESTÄ.

Vaikka vesiosuuskuntien asema on VHL:n tekstistä ymmärrettävissä, edellä esitetty lisäys on tarpeen tehdä, että niin kunnat kuin vesiosuuskunnat asiakkaina ymmärtäisivät olevansa sopimussuhteessa toiminnanharjoittajia/elinkeinonharjoittajia, joiden kuuluu/olisi kuulunut käydä asianmukaiset neuvottelut

asiakassuhteeseen sovellettavista maksuperusteista ja muista sopimusehdoista.

Koska kunnat ovat valtaosaltaan ymmärtäneet toimivaltansa sopimussuhteessa väärin, vuosittaisia neuvottelutapaamisia osuuskuntien kanssa, edellisen vuoden lopulliseksi muodostuneista hinnoista ja seuraavalle vuodelle tehdystä esityksestä ennakkohinnoiksi, ei ole käyty, vaan kunnat ovat hallintoelimiensä päätöksin asettaneet hinnat osuuskunnille myytävillä vesihuoltopalveluille pelkästään HARKINTAANSA PERUSTUVASTI, eli ilman laskelmia osuuskuntien palveluille muodostuvista kustannuksista.

Nuo harkintaan perustuvien hallinnon päätösten kerrotaan olevan lainvoimaisia päätöksiä, vaikka ei ole olemassa mitään lakia, joka antaisi ko. hallintoelimelle toimivallan ja päätöksille lainvoiman.

VHL:a uudistavan toimikunnan tulee tehdä lakiin kirjauksin/säädöksin selväksi, missä asioissa kunnan vesihuoltoasioista päättävä hallintoelin on viranomaisen asemassa ja milloin pelkästään sopimusosapuolen asemassa, jolloin asioista päätetään osapuolten yhteisymmärryksen/neuvottelutulokseen perustuvasti. Asiaan perehtymällä se ei ole kenellekään erityisen vaikeaa.

Vesiosuuskuntien vesihuoltomaksuja käsitellessään ao. hallintoelin saa käsiteltäväkseen sopimusosapuolten neuvottelutuloksen käytettävistä maksuista, jotka hallintoelin joko VAHVISTAA tai hylkää.

Jos hallintoelin hylkää neuvottelutuloksen, asia palautetaan neuvotteluun. Jos neuvottelu ei johda yhteisymmärryksen, riita palvelujen hinnoista käsitellään käräjäoikeudessa, mieluummin tietenkin sovittelussa pätevän viranomaisen asiantuntemukseen tukeutuen.

Omassa kunnassammekin väitetään, että kun vuosineuvotteluja ei ole ennen kunnan toimivallan ylittämisen huomaamista järjestetty, ei niitä osuuskunnan vaatimuksesta suostuta järjestämään. Kyse on kuitenkin kunnan viranomaisten, eli viranhaltijoiden ja hallintoelimien virheestä, joka on asianmukaisesti korjattava vastaamaan niitä käytäntöjä, joita kahden toiminnanharjoittajan välinen sopimustoiminta edellyttää osapuolilta.

4§ VIRANOMAISET

Aiemmin olemme jo kertoneet vesihuoltomaksujen aiheuttamisperiaatteen vastaisesti perimisestä, yhtälailla vesihuoltolaitoksen liittyjäasiakkaiden osalta kuin käyttösopimusasiakkaina vesiosuuskunnilta. Kuluttaja-asiamies valvoo kuluttajan asemassa olevien vesihuoltoasiakkaiden sopimusten kohtuullisuutta, olivat ne sitten VHL:n määrittämiä tai muita vesihuoltolaitosten asiakkaita.

Näyttäisi siltä, ettei kertomastamme perusmaksun käyttöönottamattomuudesta, tai perusmaksun pienuudesta johtuvaa aiheuttamisperiaatteenvastaista hinnoittelua ei valvoisi kukaan.

Mm. paljon vettä käyttävien yritysten kanssa on vahvistetuilla toiminta-alueilla ilmeisen harvoin tehty

erillisiä yritysten (kunnan vesilaitos/yritys) välisiä sopimuksia, vaikka vedenkäyttö ei vastaisikaan tavanomaista asuinkiinteistön vedenkäyttöä ja asiakkuus vaatisi toisenlaisen sopimuksen.

Näiden ja vesiosuuskuntien sopimusten kohtuuttomuutta valvoo Kilpailuvirasto, joilla ei ole todetusti kuntia parempaa ymmärrystä VHL:n soveltamattomuudesta sopimussuhteeseen.

Vaikka osuuskunnille myytävien vesihuoltopalvelujen on todistettu perustuvan kunnissa vain synnytettyihin mielikuviin palvelujen kustannuksista, KKV ei ole suostunut käynnistämään tutkintaa, vaikka se lausuu päätöksessään osuuskunnan kanteluun: Kilpailulain kieltämän kohtuuttoman hinnoittelun puuttumiskynnys on korkealla, ja käytännössä kohtuuttomuus edellyttää yleensä selkeää ylilyöntiä hinnoittelussa.

Määräävässä markkina-asetuksessa olevan yrityksen hinnoittelun mahdollista kohtuuttomuutta arvioidaan ensivaiheessa siten, onko hyödykkeeseen liittyvien tosiasiallisten kustannusten ja tosiasiallisesti pyydetyn hinnan välillä on kohtuuton epäsuhta. Dnro 379/KKV 14.00.00/2014. TOSIASIALLISTA MYYDYN HYÖDYKKEEN KUSTANNUKSIA KKV, SEN ENEMPÄÄ KUN YLEISESTI KUNNATKAAN EIVÄT OLE SELVITTÄNEET JA OVAT MYÖS KIELTÄYTYNEET NIITÄ SELVITTÄMÄSTÄ.

KKV piti internetistä löytämänsä kuntamme vesihuollon tuloslaskelmien tappiollisuutta viitteenä siitä, ettei osuuskunnalle myydyn veden hinnan ja tuotantokustannusten välillä olisi ollut kohtuutonta epäsuhtaa.

Sillä ei voida mitenkään todistella vesiosuuskunnalta perittävän vesimaksun kohtuullisuutta, koska laskelmaa osuuskunnan ja kunnan välillä sovituille maksuperusteilla ei ole hallintoelinten, Huom.

lainvoimaisista päätöksistä huolimattakaan tehty. (Kunnanvaltuuston päätös neuvotellun sopimuksen hyväksymisestä on kunnan viranomaispäätös, joka on siten lainvoimainen.)

Maksuperusteista oli kirjattu, ettei osuuskunta osallistu kunnan omistaman jakeluverkoston kustannuksen kattamiseen muutoin kuin vedenottamon ja vesitornin välisen putken kustannukseen, jolla vesi toimitetaan osuuskunnan verkostoon. Tämä on Vesilaitosyhdistyksen ja Kuntaliiton, sekä oikeuskirjallisuuden ohje myyjän verkoston kustannukseen osallistumisesta.

Verkostojen kustannus on suurin vesihuoltolaitosten kustannuksista, vaihdellen välillä 50%- yli 90% pääoma ja ylläpitokustannuksista.

Kun kunnat nykyään yhä enemmän myyvät vesihuoltopalveluja osuuskunnille täydellä yleisen Käyttömaksun taksalla, tuo verkoston kustannuksen osuus osuuskuntien maksuissa on puhdasta voittoa kunnille.

Kertyvä summa vuosittaisesta voitosta on arvioitavissa kymmeniksi miljooniksi euroiksi, missä on jo kyse kansantaloudellisestikin merkittävästä asiasta ja Kilpailulain 7§:ssä tarkoitettua kohtuuttomasta hinnoittelusta, johon kunnilla ei ole aiemmin todistellusti ollut myöskään toimivaltaa tehdyille päätöksille .

16§. Tiedottamisvelvollisuus

Lain aikaisempi teksti tulee säilyttää lauseen osalta: VESIHUOLTOLAITOKSEN TULEE TIEDOTTAA RIITTÄVÄSTI LAITOKSEN TOIMITTAMAN TALOUSVEDEN LAADUSTA JA JÄTEVEDEN PUIHDISTUKSEN TASOSTA, SEKÄ SIITÄ, MITEN VESIHUOLLOSTA PERITTÄVÄT MAKSUT MUODOSTUVAT.

Talousvettä toimittavan vesihuoltolaitoksen on lähetettävä vähintään kerran vuodessa laskun yhteydessä tai muutoin helposti saatavissa olevassa muodossa tiedot laitoksen toimittaman talousveden laadusta hinnasta ja kulutuksesta.

Vesihuoltolaitoksella on erilaisia asiakkaita erilaisilla alueilla, joiden maksuja ehdotetaan katettavaksi tarvittaessa erisuuruisin alueellisin perusmaksuin sekä nyt ehdotetusti myöskin käyttömaksuin, eli aiempaa enemmän aiheuttamisperiaatteen mukaisesti.

On tarpeen, että asiakas saa riittävästi tietoa maksujen muodostumisesta KYSYMÄTTÄ, jotta asiakkaat saavat tehtyä vertailuja oman ja muiden asiakkaiden, mutta myöskin toisten kuntien vesihuoltomaksujen tasapuolisuudesta ja kohtuullisuudesta. On ehdottomasti huononnettu lakiin, jos ehdotus siitä että tiedot maksujen muodostumisesta annettaisiin vain kysyttäessä toteutuisi.

Myös vesiosuuskunnat ovat vesihuoltolaitoksien asiakkaita. Tiedottamisvelvollisuuden tulee koskea myös näiden asiakkaiden maksujen muodostumista, jos tiedottamisesta ei myyjän ja asiakkaan välillä ole muuta sovittu.

18§ Maksujen yleiset perusteet

Tämä lainkohta ymmärretään vesiosuuskuntia koskien kunnissa virheellisesti, kun vesiosuuskunnilta edellytetään osallistumista kaikkiin myyvän vesihuoltolaitoksen pääomakustannuksiin sekä uus- ja korjausinvestointeihin. Kyseistä periaatetta kustannusten kattamisesta sovelletaan vain VHL:n määrittämiin asiakkaisiin.

Kustannusten kattamisesta Jaakko em. Gustafssonin Oikeuden vuosikirjassa on jo aiemmin tekstissä ollut lause, ettei asiakkaalta kuulu veloittaa sellaisia kustannuksia, jotka eivät kuulu kyseisen palvelun tuottamiseen ja toimittamiseen. Kunnat ovat veloittaneet osuuskunnilta verkostojensa kustannusten lisäksi myös hulevesimaksuja, vaikka taajamien ulkopuolella osuuskuntien alueilla niitä ei ole.

Kun kuntamme yksipuolisella lautakunnan päätöksellä lakkautti laskutuspalvelunsa, josta oli alunperin kunnanvaltuuston päätös, kustannuksen siirtymisen hyvittämisestä kunta ei suostunut käymään neuvottelua. Kun laskutus siirrettiin osuuskunnalle, kunta ryhtyi laskuttamaan osuuskuntaa päävesilinjan liittämiskohdassa olevan mittarin lukemien perusteella. Aiemmin kunnan laskuttaessa osuuskuntaa eivät osuuskuntalaiset kunnan liittyjäasiakkaiden lailla joutuneet maksamaan mahdollisesta verkostonsa vuodosta, mitä jokaisessa verkostossa jonkin verran tapahtuu ja jota olisi myös seurattava. Osuuskuntaa laskutetaan täydellä hinnalla myös verkoston vuodon osalta. Osuuskuntalaisia kohdellaan senkin suhteen taajamien liittyjäasiakkaita huonommin.

Oikeudessa kuntamme viranhaltijat ovat perustelleet, että kunnan vesijohtoverkoston on oltava kokonaisuudessaan kunnossa, jotta vesiosuuskunnallemme voidaan toimittaa vettä ja siksi sen on otettava osaa koko kunnan verkoston kustannukseen. Todellisuudessa vesijohtoverkostot eivät ole haavoittuvia, vaan täynnä sulkuja, joilla voidaan vioittunut verkoston osa eristää muulta veden johtamiselta korjauksen aikana.

Silti tällaisetkin väittämät menestyvät oikeudessa, kun tuomarit eivät ole käytännön ihmisiä.

Todellisuudessa vedenottamon sijaitessa osuuskuntamme laidalla, vesitorniin johtava päävesiputki voidaan sulkea ennen taajamaan saapumista, ja vesiosuuskunnallemme voidaan vettä toimittaa vedenottamon pumpuilla aikaansaadulla paineella, vaikka koko muu kunnan vesijohtoverkosto olisi vioittunut.

19§. Maksut

Perusmaksun perimiseen velvoittaminen toimii KAIKKIEN vesihuoltoasiakkaiden maksujen oikeudenmukaisiksi ja tasapuoliseksi saamiseksi, mutta vain kun perusmaksut asetetaan riittävän korkealle tasolle.

Lukemalla asiasta "Laitosmuotoisten vesihuoltopalvelujen kustannusten kattaminen ja toimintoja koskeva päätöksenteko"- oikeuden vuosikirjasta sivulta 273, asiaan saa oikeusohjeen.

Sivulla 272 ovat nuo aiemmin lainaamani lauseet sanatarkasti: "VESIHUOLLON KUSTANNUSTEN KATTAMINEN EDellyttää VHL:N PERUSTEELLA, ETTÄ VESIHUOLTOLAITOKSEN ASIAKKAIDEN KATETTAVAKSI SAATETAAN OIKEUDENMUKAISESSA SUHTEESSA NE KUSTANNUKSET, JOTKA HEIDÄN KÄYTTÄMISTÄÄN PALVELUISTA AIHEUTUVAT. KYSEINEN PERIAATE SITOO VESIHUOLTOLAITOSTOSEN TOIMINNASSA KAIKKIIN ASIAKKAIISIIN NÄHDEN".

Vesiosuuskunnille myytävän veden ja jäteveden käsittelyn taksa on aiemmissakin vesihuoltopalvelujen ohjeistuksessa voinut poiketa yleisistä Käyttömaksuista. Nyt myös käyttömaksuja esitetään kannettaviksi eri suuruisina edellytysten täytyessä.

Nyt on VHL:a uudistettaessa vihdoin kirjoitettava selkeäksi laiksi, että maksujen on perustuttava aiheuttamisperiaatteeseen ja kustannusvastaavuuteen kaikkien asiakkaiden osalta.

Näin myös vesiosuuskuntien osalta asiakkaina, vaikka VHL ei koskekaan laitosten välisiä sopimuksia. Tätä edellyttää myös mm. kuntalaisten yhdenvertainen kohtelu.

Kun myyvän vesihuoltolaitoksen omien liittyjäasiakkaiden tarvetta varten rakennettujen verkostojen kustannukset erotetaan osuuskuntien maksutaksaa muodostettaessa ja osuuskunnat lisäävät kunnan/myyjän selvittämiin hyväksytyihin kustannuksiin omat verkostokustannuksensa ja muut vuosikustannuksensa, kuntalaisten yhdenvertainen kohtelu maksujen osalta tapahtuu.

Kilpailuvirasto ja kuluttajien osalta Kuluttaja-asiamies kuuluisi asettaa lakia uudistavan toimikunnan toimesta tutkimaan, miten käyttömaksuihin painottuvasti perityt vesihuoltomaksut ovat kohdelleet paljon vettä käyttäviä asiakkaita epäoikeudenmukaisesti vettä vähän käyttäviin verrattaessa. Osuuskunnilta on lisäksi peritty maksuissa kustannuksia, jotka eivät ole kohdistuneet niiden palvelujen tuottamiseen ja toimittamiseen.

Vesiosuuskuntia kohtaan kyse on kymmenien miljoonien eurojen virheellisestä laskutuksesta vuodessa. Vesihuoltolaitosten sisältä paljastuu vielä isommat lukemat, kun perusmaksut vain osalla niistä ovat edes käyttöön otetut, tai ne eivät vastaa likimainkaan pääomakustannusten, tai toiselta nimeltään vesihuoltopalvelujen kiinteiden tuotanto/käyttömäärästä riippumattomien kustannusten osuutta.

Näiden oikeudenmukaisuusepäkohtien korjaaminen ilman riittävän selviä VHL:n säännöksiä ei näyttäisi olevan mahdollista, sillä oikeudenkäynnit asiakkaiden toimesta ovat kalliita ja toisaalta em. asiantuntijat varoittavat oikeudenkäynneistä, joissa oikeuden tuomareilla ei ole kompetenssia asioiden käsittelyyn ja toisaalta osaavia asianajajiaakaan ei ole löydettävissä oikeudenkäynteihin.

Omia esimerkkejä oikeudenkäynneistä, joita pieni vesiosuuskuntamme on käynyt 10 vuotta:

Aiemmin hallinto-oikeuden tuomarinakin toiminut asianajaja ei osannut tehdä hallinto-oikeudelle valitusta kunnan hallintoelimen toimivallan ylittämisestä, kun toimielin oli yksipuolisesti tehnyt päätöksen vesiosuuskuntien sopimusten muuttamisesta ja vahvistanut vesiosuuskunnille harkintaansa perustuen niiltä perittävät vesihuoltomaksut. Jos hallinto-oikeudet olisivat asian tutkineet, toimivallan ylitys olisi

todennäköisesti todettu. Päätökset tehneelle kunnan lautakunnalle viranhaltijat kertoivat VHL:n noudattamisen niin vaativan. Kun asiamies valitti toimivallan ylittämistä vasta KHO:lle, sitä ei tutkittu. Käräjäoikeuden tuomioista saatiin valitusoikeus hovioikeuteen. Ainoa peruste valitukselle tuolloin olisi ollut sopimuksen kohtuuttomuuden tutkimisen vaatiminen. Asianajaja kieltäytyi vaatimasta sopimuksen kohtuullistamista. Jouduimme antamaan asiamiehelle "kenkää". Koska valitusaika umpeutui samana päivänä, kun kuulimme ettei asiamies kohtuuttomuuden arvioimista suostu vaatimaan, uuden asiamiehen vaatimuksen tutkimatta jättämistä vaati kunta menestyksekkäästi, jolloin asia jäi jälleen ratkaisematta. Pyysimme asianajajaliittoa ja oikeuskansleria tutkimaan asianajajan toimia. Toimien asianmukaisuutta ei tutkittu, koska asiamies ei enää toiminutkaan asianajajana. Hän oli päässyt Oikeusministeriöön erityisasiantuntijaksi.

Aloitimme uuden oikeudenkäynnin kunnan nostettua kanteen seuraavien vuosien vesimaksuista. Uusi asiamies vaikutti lupaavalta, sillä tämä oli saanut neuvoteltua kuntamme toisen sopimusrikkomuksen korvauksista yrittäjälle ilman oikeudenkäyntiä. Meillä oli nyt todisteena lautakunnan (kolmas) päätös, että kuntatekniikan päällikön tulee tehdä laskelma vesiosuuskunnalle myytävän veden hinnaksi v.2000 osapuolten sopimien maksuperusteiden mukaisesti. Lautakunta määräsi myös neuvottelun käytäväksi Vesilaitosyhdistyksen sopimusmalleja soveltaen. Neuvottelussa viranhaltijat kieltäytyivät esittämästä lautakunnan määräämää laskelmaa ja käymästä neuvottelua Vesilaitosyhdistyksen sopimusmalleja noudattaen. Osuuskunnan neuvottelijat vaativat neuvottelussa hallintoelimen päätöksen noudattamista ja toimeenpanemista. Viranhaltijat kertoivat lautakunnalle osuuskunnan vaatimuksen olevan kohtuuton!!! Eihän tällaista oikeudenkäyntiä tulisi kenenkään vesiosuuskuntaa edustavan asianajajan hävitä. Hovioikeus ei näitäkään todisteita kuitenkaan ymmärtänyt ja KKO ei antanut valituslupaa, vaikka vesihuoltoa koskeviin sopimusriitoihin ei ole olemassa oikeuskäytäntöä.

Yhteenvedoksi oikeudenkäynneistä jäi, että kunnalla on johonkin lakiin (VHL?) perustuva toimivalta pättää vesiosuuskunnille määrättävistä maksuista. Toimivallan antavaa lakia ei nimetty. Maksujen ei siis oikeuden mukaan tarvitse perustua minkäänlaisiin selvityksiin tai laskelmiin myytävän palvelun kustannuksista. Selvitykseksi riittää vertailu naapurikuntien tai laajempi kysely muiden kuntien antamista alennuksista vesiosuuskunnille.

Kunnat ja oikeuslaitos tulkinnevat toimivallan maksujen määräämiselle tulevan kuntien itsehallinnon kautta esim. kuntalaista?

Koska on olemassa myös vesiosuuskuntia ja muita vesilaitoksia, jotka myyvät esim. vettä kunnan vesihuoltolaitokselle. Onko näillä vastaavasti yhtäläinen mahdollisuus päättää yksipuolisesti kunnalta

perittävästä maksuista LAINVOIMAISIN PÄÄTÖKSIN???

JOS VIRANOMAISTA, JOKA VALVOO VESIHUOLTOLAITOSTEN ERI ASIAKASRYHMIEN JA ETENKIN RUNSAAMMIN VETTÄ JA JÄTEVEDEN PUHDISTUSPALVELUJA KÄYTTÄVIEN ASIAKKAIDEN MAKSUJEN AIHEUTTAMISPERIAATTEEN MUKAISTEN MAKSUOSUUKSIEN TOTEUTUMISTA EI OLE NIMETTÄVISSÄ, KULUUKO ASIAN TUTKIMINEN AINOASTAAN YHDENVERTAISUUSASIAMIEHELLE.

VESIHUOLTOPALVELUJA MYYDESSÄÄN VESIHUOLTOLAITOS EI SAA VHL:N MUKAAN ASETTAA ERI ASIAKASRYHMIÄ PERUSTEITTA ERIARVOISEEN ASEMAAN.

18§: MAKSUJEN TULEE OLLA KOHTUULLISET JA TASAPUOLISET. PERUSMAKSUJA EI USEIMMISSA KUNNISSA OLE EDES OTETTU KÄYTTÖÖN, TAI NE EIVÄT LIKIMAINKAAN VIELÄ VASTAA PALVELUJEN MÄÄRÄSTÄ RIIPPUMATTOMIEN KUSTANNUSTEN OSUUTTA KATETTAVISTA KUSTANNUKSISTA. NÄISSÄ TAPAUKSISSA VESIHUOLTOLAITOKSEN VEDENKÄYTÖLTÄÄN ISO LIITTYJÄASIAKAS ON ASETETTU KUSTANNUKSIA KATETTAESSA PERUSTEETTA ERIARVOISEEN ASEMAAN, MIKÄ ON TULKITTAVISSA SYRJINNÄKSI.

VESIOSUUSKUNTIEN KAUTTA KUNTIEN VESIHUOLTOPALVELUJA OSTAVA (kuntalainen) ASIAKAS ON VIELÄKIN SELVEMMIN ASETETTU PERUSTEETTA KOHTUUTTOMAAN ASEMAAN, KUN HÄNELTÄ PERITÄÄN HÄNELLE MYYTÄVIEN PALVELUJEN MAKSUISSA SELLAISIA KUSTANNUKSIA, JOTKA EIVÄT LIITY HÄNELLE MYYTÄVIEN PALVELUJEN TUOTTAMISEEN JA TOIMITTAMISEEN. Kyse on jälleen syrjimisestä!

Omassa kunnassamme perusmaksukertymä nykyisillä lautakunnan päätöksillä oli v.2021 tehdyssä Käyttömaksulaskelmassa 8% vesihuoltolaitoksen kustannuksista. Perusmaksua alettiin periä vuodesta 2017. Osuuskuntamme hallituksen ihmetellessä kertymän pienuutta, syyksi selvisi perusmaksukertymän olevan vuosia 2020-2022 koskevassa laskelmassa virheen takia vain yhden vuoden kertymän suuruisena. Hallituksemme mielestä laskutuksessa oli selvä virhe, joka kuuluisi hyvittää asiakkaille. Viranhaltijat esittivät myöhemmin laskelman, jossa kun huomioitiin laskelmassa ennustetut vedenkulutuksen määrät ja niitä n.25% pienempi toteutuma, vedestä peritty hinta asiakkailta asettuikin kohdalleen, eikä virheestä kenellekään muka aiheutunut vahinkoa!!

Todellisuudessa kunnan vesihuoltolaitos jälleen kerran oli ylibudjetoanut tulonsa ja vesihuoltolaitos näytti jälleen kerran vedenkulutuksen arviointivirheen takia tappiota.

Sama virhe toistui myös viemärlaitoksen käyttömaksulaskelmassa. Molemmissa virhe oli yli 100 000€/3vuotta. Ja virhe kumuloitui paljon vettä käyttävien maksettavaksi.

Viimeiseen lautakunnan vesi- ja jätevesitaksan vahvistamispäätökseen vuodelle 2024 ei sisältynyt perus- ja käyttömaksun uudistamista. Kumpaakaan Käyttömaksulaskelmaa ei päätöksen liitteenä julkaistu!!

Tässä on esimerkki, miksi vesihuoltolaitoksen tulee EDELLEENKIN riittävästi kertoa, miten vesihuoltomaksut

muodostuvat, sillä rakenteellisen virheellisuuden lisäksi taksalaskelmiin voi tulla edellä kerrottuja virheitä, jotka saattavat jatkua pitkäänkin, ellei asiakkailta ole mahdollisuutta niitä valvoa. SIKSI VHL:N KYSEISTÄ KOHTAA EI TULE MUUTTAA NIIN, ETTÄ LASKELMIA ESITETÄÄN VAIN ASIAKKAAN NIITÄ KYSYESSÄ.

Maksujen uudistaminen kuuluisi osuuskunnan hallituksen osoittamien virheellisyyksien takia tehdä välittömästi, mutta lautakunnalle tehdyn päätösesityksen mukaan se on niin suuritöinen tehtävä, ettei sitä kyetä tekemään lähivuosina. Osuuskunnan kunnalle lähettämän ehdotuksen mukaan asia on hyvinkin tehtävissä jopa yhdessä lautakunnan kokouksessa. Katso edellisessä sähköpostissa ollut liite ehdotuksesta.

Perusmaksun pienuus ja sitä ennen vesimaksun muodostaminen edellä kerrotusti pelkästään käyttömäärään

perustuvasti on rikkonut VHL:n aiheuttamisperiaatetta vastaan, mikä on viimein myös lautakunnassa huomattukin.

Lautakunnan halukkuus uudistamiselle kunnan ja vesiosuuskuntien tapaamisessa (jossa ei edelleenkään ole suostuttu käsittelemään mitään osuuskuntien esittämiä asioita) kariutui siihen, että puheenvuorossaan kunnanjohtaja kertoi ettei sitä anneta lautakunnalle tehtäväksi. Vesiosuuskunnilta perittävistä maksuista tämä totesi edelleenkin olevan paineita niiden nostamiselle. Perusteluja kysyttäessä vastausta ei saatu.

Kuntamme erikoisuus on uskomattoman suurten poistoprosenttien käyttäminen läpi koko vesihuoltolaitoksen rakennusten ja verkostojen arvojen.

Verkostojen vuosipoistoina suositellaan käytettäväksi 50 vuoden TASAPOISTOA, jolloin verkoston pääomakustannusta käsitellään taksalaskelmissa tasasuuruisiin eriin jaettuna päätetyn ajan.

Kunnassamme VHL:n voimassaolon ajan, eli vuodesta 2001, verkoston ja rakennusten poistona on käytetty vuoteen 2016 asti 10%:n vuosipoistoa kulloinkin jäljellä olevasta rakennuskustannuksesta.

Kunnalla on tietenkin toimivalta päättää käytettävistä poistoprosenteista ja -tavasta. Mihin se on johtanut kunnan myydessä vettä vesiosuuskunnille, ei ole kunnalle kirkastunut:

Kunnan kanssa sovittiin Vesilaitosyhdistyksen ja Kuntaliitonkin ohjeistuksen mukaisesti osuuskuntien osallistuvan vedenottamon, vesitornin ja niiden välisen päävesiputken pääoma- ja ylläpitokustannuksiin. Uusi vedenottamo ja päävesiputki sieltä vesitornille valmistui 1997. Päävesiputkeen ei ole tähän päivään mennessä tarvinnut tehdä minkäänlaista kustannusta vaativaa ylläpitotoimenpidettä.

Kun kunta 2014 ilmoitti uudistavansa vesiosuuskuntien sopimusehtoja ja maksuja, kunnan vesiosuuskunnalle ensimmäistä kertaa toimittamasta Käyttömaksulaskelmasta selvisi, ettei "uuden" vedenottamon poistamatonta pääomaa ollut jäljellä käytännössä lainkaan.

Vesitornin ja vedenottamon välisen päävesiputken poistolle oli käynyt samasta syystä aivan samoin. Näiden

vuosipoistot eivät siten ole aiheuttaneet enää kustannusta kunnan liittyjäasiakkailta perittäviin maksuihin, mutta eivät myöskään vesiosuuskunnilta perittäviin maksuihin.

Varsinaisen vesijohtoverkoston osalta tilanne olikin toisin, kuten varmaan monella muullakin kuntien vesihuoltolaitoksilla. Vesihuoltomaksuilla oli peritty vuosittain verkoston ylläpitämiseen saman verran, kuin taksalaskelmassa oli budjetoitu vuosittaisiin verkoston saneerauksiin. Toisin kuin vedenottamon ja vesitornin pääomakustannusten oli käynyt, verkoston kustannus oli pysynyt keskimäärin samalla korkealla tasolla, kuin vuonna 2001 tai 1997.

Vuoden 2014 kunnan "Vesilaitoksen käyttömaksulaskelmasta" osuuskunnan hallitus pystyi havaitsemaan ja laskemaan, että verkostoon kohdistuvat kustannukset olivatkin yli 90% kaikista laitoksen kustannuksista. Kuntamme vesilaitoksen kustannusrakenne on ehkä kerrotusta poistotavasta johtuvasta syystä kärjistynyt äärimmäiseksi, mutta se vastaa pitkälti Jaakko Gustafssonin oikeuden vuosikirjan sivulla 273 kertomaa: "Vesihuoltolaitoksen vuosikustannuksesta ovat pääomakustannukset (poistot, korot) jopa 75%. Näistä puolestaan selvästi suurimman osan muodostavat VERKOSTOT."

Kuntamme vesilaitoksen poisto on 91 000€/vuosi. "Käyttötalous" -osa on sitä suurempi, 155 000€ mikä selittyy sillä, että verkoston saneerauskustannukset kulkevat tätä kautta, jolloin verkoston saneeraukset poistetaankin 8%:n tai 50 vuoden tasapoiston sijaan vuosipoistoina, mikä on hyvin erikoinen tapa toimia ja vastoin poistojen tekemisen periaatteita. Poistoprosentti yleensä valitaan kohteen arvioidun käyttöiän mukaan. Tietenkin Käyttötalous -osassa on myös verkoston varsinaisia korjauskuluja, sekä veden käsittelystä aiheutuvia kustannuksia, jotka ovat vuosipoistoina käsiteltäviä.

Kunnissa on ollut mahdoton hyväksyä, että vettä ja jäteveden puhdistuspalvelua kuuluu myydä palvelun aiheuttamia kustannuksia vastaavalla hinnalla myös vesiosuuskunnille, ja vain kohtuullista korkoa siihen sitoutuneelle pääomalle perien, kuten liittyjäasiakkailtakin.

Miksi kerromme oman kuntamme toiminnasta asiassa näin yksityiskohtaisesti? Siksi, että tiedämme sen olevan todella yleistettävissä monen muunkin vesiosuuskunnan kunnilta saamaan kohteluun.

Sitäkin yleisempi on kerrottu käytäntö, jossa veden myyntikustannusta osuuskunnille ei ole yritettykään selvittää, vaan kunnat ovat käsittäneet itsellään olevan VHL:n antama toimivalta harkita ja päättää aivan miten kukin kunta parhaaksi katsoo, ilman mitään parempaa tietoa sopimustoiminnan laillisuudesta ja sen kohtuullisuudesta.

Vesihuoltolaki on tähänkin asti ollut kyllin selvä ohjeistamaan myös vesiosuuskuntien kanssa tehtävien oikeudenmukaisten vesihuollon käyttö sopimusten tekemiseksi, mutta myöskin sopimusriitojen ratkaisemiseksi. Tämä olisi kuitenkin edellyttänyt sekä kunnilta, että oikeuden tuomareilta perehtymistä edellä kerrottuihin julkaisuihin, kuten Antti Belinskij:n "Vesihuoltolakiopas 2015" ja Jaakko Gustafssonin "Laitosmuotoisten vesihuoltopalvelujen kustannusten kattaminen ja toimintoja koskeva päätöksenteko", joissa on tarvittavat maininnat myös vesiosuuskunnilta perittävien kustannusten osalta.

Maa- ja metsätalousministeriön asettamassa toimikunnassa on edustamassa henkilöitä ja sidosryhmiä, joiden mielestä VHL:a sovelletaan kaikkeen laitospäiseen vesihuoltoon ja palveluja myyvän vesihuoltolaitoksen kanssa tehtäviin sopimuksiin. Tästä virheellisestä käsityksestä kärsijöinä ovat olleet kerrotuilla tavoilla kunnilta palveluja ostavat vesiosuuskunnat, joiden liittyjiltä/asiakkailta perityillä maksuilla on tuettu toisen vesihuoltolaitoksen toimintaa. Vesihuoltoa voidaan tukea kunnan, valtion ja Euroopan unionin varoista, mutta laitokset eivät saa tukea toisiaan asiakkailtaan kerätyillä maksuilla. Tätäkin kuitenkin tapahtuu, josta voidaan lukea mm. Kuntaliiton Paavo Taipaleen v.2007 tekemästä kyselytutkimuksesta, jossa kysyttiin kunnilta millaisia alennuksia nämä antavat vesiosuuskunnille palveluistaan. Kysymyksen asettelusta selviää myöskin Kuntaliiton, tai ainakin Taipaleen käsitys, ettei ole olemassa muuta vesiosuuskuntia koskevaa vesihuoltomaksujen muodostamistapaa, kuin alennuksen antaminen harkinnanvaraisesti kunnan yleisistä vahvistetuista palvelumaksuista. Aiemmin "Avoimessa kirjeessä" lähetetyssä sähköpostissa on liitteinä Paavo Taipaleen, mutta myös MMM:n lainsäädäntöneuvos Pekka Kemppaisen (diarinumerolla) ja vesiosuuskuntia toimikunnassa edustavan Vesa Arposen ristiriitaiset lausumat VHL:sta ja kuntien toimivallasta vesihuoltopalveluja vesiosuuskunnille myytäessä. Kuntaliitolla ja Vesilaitosyhdistyksellä on olemassa hyvätkin ohjeistukset vesilaitosten välisen palvelusopimusten tekemiseen. Mistä syystä käytäntö on ollut näiden ohjeistusten vastaista ja kääntynyt jopa niin, että ostajan pitäisi perustella sille annettavan alennuksen määrä?!! Kyllä em. oikeuden vuosikirjassa ja muissakin ohjeistuksissa vesihuoltopalvelujen hinnat kerrotaan muodostettavan aina kyseisen palvelun tuottamisen ja toimittamisen todennetuista kustannuksista, joihin voidaan lisätä vain kohtuullinen korko tuotoksi palveluun sitoutuneelle pääomalle. Oikeudessa olleisiin laitosten välisiin sopimusriitoihin on yleensä enemmän kuin vähemmän sovellettu Vesihuoltolakia ja tuomioita on siten myös ratkaistu ja perusteltu VÄÄRÄÄ LAKIA soveltaen, mikä on selkeä peruste annettujen tuomioiden purkamiselle ja ratkaisemiselle uudelleen.

Lain soveltamisen ristiriitaisuutta asiantuntijoiden lausuntojenkin lisänä on, että KHO 2012:39 on esimerkkinä Jaakko Gustafssonin em. oikeuden vuosikirjassa. Lopullinen selvyys asiantuntijalausuntojen ja

KHO:n tuomion ristiriitaisuuteen VHL:n soveltamisesta tulee saada.

Olisiko tehtävä niin, että MMM:n ja Oikeusministeriön tulisi tehdä tutkimus ja korjaamishdotus lain soveltamisessa syntyneiden oikeusmurhien ja kohtuuttomuuksien korjaamiseksi.

Kerrotusti niitä esiintyy niin vesihuoltolaitoksen liittyjäasiakkaiden keskinäisissä maksuosuuksissa, kuin myös vesiosuuskuntien maksuosuuksissa palveluja myyvän vesihuoltolaitoksen kustannuksia katettaessa.

Velvoite vesihuoltomaksujen perustumiseen todennettuihin ja aiheuttamisperiaatteen mukaisiin

kustannuksiin on ratkaistu KHO 2012:39 ennakkopäätökseen ristiriitaisella tavalla KHO 2014:172, jossa:

"Vesihuoltolaitoksen päätöksissä ei käynyt ilmi, mihin laskentaperusteisiin ja todennettuihin kustannuksiin maksut perustuivat, miten vesihuollosta perittävät maksut vastaavat kustannusten kattamisen periaatetta ja edistävät aiheuttamisperiaatteen toteuttamista sekä minkälainen tuotto maksuihin sisältyy. Johtokunnan päätökset oli LAINVASTAISINA kumottava."

Kunnilla ei ole vesiosuuskuntien maksujen määräämiseen tai sopimusehtojen muuttamiseen lain antamaa toimivaltaa, jos niin eivät myyjä ja ostaja ole sopineet. Kunta ja vesiosuuskunta voivat vapaasti sopia maksujen muodostumisesta ja muista sopimusehdoista. Jos kunnat ovat kuitenkin kuten todettua erehdyttäneet jopa valtaosan vesiosuuskunnista uskomaan, että kunnilla on VHL:n antama toimivalta päättää kaikesta ilman kirjallista sopimusta, on tämä asia käsiteltävä perusteellisesti toimikunnassa ja tehtävä selventävä korjaus lain soveltamisohjeeksi.

Mitä toimikunta aikoo ja voi tehdä lain saattamiseksi niin selkeäksi, että kuntien vesihuoltolaitokset päätöksiä tekevine hallintoelimineen ja myös muut vesihuoltolaitokset, oikeuslaitos ja muut viranomaiset ymmärtäisivät toimineensa vastoin lain säännöksiä ja tarkoitusta?

Aiemmin lähettämämme "Avoimen kirjeen" yhteydessä liitteinä lähetetyistä kolmesta lausunnosta voidaan päätellä toimikunnalla olevan yleisesti virheellinen käsitys VHL:n soveltamisesta (kunnan) vesihuoltolaitoksen ja vesiosuuskunnan välisiin vesihuoltopalvelusopimuksiin niin, että laki antaisi myyvälle (kunnan)vesihuoltolaitokselle saman toimivallan, kuin vahvistetulla toimialueellaan sillä on liittyjäasiakkaidensa myyntiehtojen ja maksujen suhteen.

Kerroin jo aiemmin Kuntaliiton Paavo Taipaleen v.2007 tekemästä kyselytutkimuksesta, jossa kysyttiin paljonko kunnat antavat alennusta osuuskunnille vesihuoltomaksuistaan. Vuodesta 2007 tilanne on muuttunut ja muuttuu koko ajan siten, että osuuskuntien alennuksia on vähennetty, tai vielä yhä enemmän niin että alennukset on poistettu kokonaan.

Perusteita muutoksille ei kerrota, tai syyksi kerrotaan vain kunnan tai vesihuoltolaitoksen heikentynyt taloustilanne. Vielä vähemmän niitä on perusteltu palvelujen tuottamisen ja toimittamisen kustannuksista tehdyllä laskelmalla. Toivomme VHL -toimikunnan ohjeistavan tällaisen toiminnan lainvastaiseksi.

Kunnat, sekä Kilpailuvirasto tulkitsevat osuuskuntien yhdenvertaiseksi ja tasapuoliseksi kohteluksi sen, että niiltä peritään samansuuruisia vesihuoltopalvelumaksuja, kuin taajamien liittyyjäsiakkailta.

Myös lausunnon osuuskunnallemme antaneilla, Taipale, Kemppainen ja Arponen, on käsitys että vaikka osuuskunnilta perittävät maksut olisivat suurempia, kuin muilta asiakkailta perityt, se ei merkitsisi niiden olevan kohtuuttomia.

Siis vaikka mitään selvitystä perittyjen maksujen kustannuksista ei ole tehty, kunta voi periä haluamansa suuruisia maksuja itselleen osuuskuntien osakkaina ja muina asiakkaina olevilta kuntalaisilta??!!

Nämä osuuskunnan hankkimat "asiantuntijalausunnot" ovat sisällöltään niin ristiriitaisia, että VHL -toimikunnan tulisi tehdä asiasta johtopäätöksiä.

Tässä ja aiemmin lähetetyssä Melkoniemen vesiosuuskunnan lausunnossa on ao. toimikunnalle todellista korjaustyömaata VHL:n säädösten tulkintavirheiden korjaamiseksi ja KOHTUUHINTAISTEN VESIHUOLTOPALVELUJEN SAATAVUUDEN VARMISTAMISEKSI YHDENVERTAISESTI KAIKILLE LAITOSMUOTOISEN VESIHUOLLON ASIAKKAILLE.

Melkoniemessä 26. syyskuuta 2024

Melkoniemen vesiosuuskunnan hallituksen jäsenet

Matti Kähkönen, Juha Kärpänen, Timo Kosonen ja Leevi Anttonen

Varajäsenet Sirpa Tolvanen ja Hanna Kaijansinkko